

Anulu II.

N^{ro} 16.

Fóia basericésca.

Organu

pentru cultura religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

25 Augustu 1884.

Cuprinsulu:

Aniversari'a de 700 de ani a venirii Sasiloru in Transilvani'a. — Liturgicae res.
— Presentarea preotiloru in publicu. — Purgatoriulu dedusu din divisiunea
pecatelor. — Darwinismulu in aintea tribunalului mintei sanetose si a naturei.
— Unu opu nou din anticitatea crestina. — Escrieri de concursu.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1884.

Tipografi'a Seminariului gr.-cat. in Blasiu.

Aniversari'a de 700 de ani a venirii Sasiloru in Transilvani'a.

Evenimentele cele mai mari in istoria au fostu produse de omeni totu de a un'a din motive religioase, d'ice celebrulu istoricu anglesu Macaulay. Si in adeveru, cine considera evenimentele istorice cele mari in cauzele loru cele mai adenci se si convinge, cumcà asia si este.

Venirea Sasiloru in Transilvani'a este, ce e dreptu, pentru istori'a universale unu evenimentu de pucinu momentu, care intre evenimentele cele grandiose istorice dispare, precum disparu stelele dinaintea sorelui. Inse pentru ace'a ori si câtu de neinsemnata pentru istori'a universala este venirea Sasiloru in Transilvani'a, totusi pentru mic'a nostra tiera este unu evenimentu din cele mai insemnate, si inca unu evenimentu, in care observéza omulu numai decátu, câtu de adeverata este aksiom'a de mai susu a celebrului istoricu Macaulay.

Natiunea sasésca in Transilvani'a serbéza in presente aniversari'a de 700 de ani a venirii ei in Transilvani'a din partile Renului inferioru. Pentru ce se nu ne ocupamu si noi àsia d'ara câteva minute cu evenimentulu acest'a, care in mare parte ne atinge si pre noi?

Deca întróba omulu, cà ce a potutu misic'a pre regii Ungariei, cà se colonizeze pre Sasi in Transilvani'a, atunci scrietorii sasi respundu, cà acei regi prin politic'a acést'a a colonisarei Sasiloru au avutu de cugetu a realisá doue scopuri. Anume antaiu a provedé cu locuitori tenuturile cele desierte ale Transilvaniei, si a dou'a a aduce unu elementu de cultura in midiloculu poporului ardeleanu. Si in adeveru, cà Sasiloru le a si succesu a popularisá tare ide'a, cumcà aceste doue scopuri le aru fi urmaritu regii Ungariei candu i au colonisatu in Transilvani'a. Cine cunosce ince mai de aproape relatiunile etnice, istorice si culturali ale Transilvaniei, acel'a pote se veda numai decátu, cà alt'a a trebuitu se fia politic'a regiloru Ungariei cu colonisarea Sasiloru. Cà mai antaiu, ce atinge partea ace'a a respunsului, cà regii Ungariei au voitu a provedé cu locuitori partile cele desierte ale Transilvaniei, avemu de insemnatu, cà pre candu au venitu Sasi in Ardealu, tienutulu unde locuescu eli astádi, cu nemicu nu erá mai pucinu populatu cá tienuturile celelalte din Ardealu, si asia locurile, pre unde s'au asiediatu eli nu se pote d'ice nice de cum, cumcà eráu desierte. Ma de atunci si pana astádi in fondulu regescu locuitu de Sasi mai totu de a un'a Romanii, locuitorii celi vechi, au fostu in majoritate facia cu Sasi, si astufeliu nu se pote d'ice delocu, cà regii Ungariei au voitu a colonisá nesce locuri desierte.

Ce atinge inse responsulu alu doile, cà regii Ungariei aru fi voitu a aduce unu factoru culturalu in midiloculu poporeloru loru, acest'a este inca si mai pucinu probabilu. Cà mai antaiu deca regii Ungariei ar fi voitu acést'a, atunci i aru fi colonisatu nu printre ras'a romana ci printre cea magiara, chiaru asia de lipsita de cultura cá si cea romana. Éra a dou'a desi Sasiu au fostu totu de a un'a unu poporu multu mai inaintatu in cultura decâtu tote cealalte popore ale tiei, totusi istori'a nu ni areta de locu, cà dora regii Ungariei s'aru fi silitu in adeveru, cá Sasiu se devina adeverati propagatori de cultura printre cealalte popore, ci chiaru din contra in multe prinviintie au contribuitu desi pote fora voia, cá eli se remana isolati, cultur'a se o tiena numai pentru sine si la alte popore se nu o propage.

Consideratiunile aceste scurte ni areta, cà aire avemu se cercamu caus'a colonisarei Sasiloru in Transilvani'a. Si unde aire se o cercamu decâtu in politic'a cea binevoitoria a Scaunului Romei facia cu Romanii. Numai deca o cercamu aici, numai atunci ni se deslêga spre deplina multumire enigmele istorice legate de colonisarea acést'a, cari altumintrule aru remané pentru noi nedeslegate.

Este cunoscutu, cà pre tempurile venirei Sasiloru Romanii toti fora deosebire gemeáu sub jugulu desbinarei orientali. Rom'a inse dorieá din totu sufletulu, cà poporulu celu vigorosu din resaritu alu Romaniloru se-lu pota readuce érași in bratiêle bisericeii mame. Acest'a inse erá unu lucru de totu greu. Pentrucà deoparte Romanii eráu tare departati de mass'a bisericeii adeverate. De alta parte prejudetiele facia cu biseric'a adeverata la Romani cá si la tote cealalte popore orientali desbinate eráu forte mari, câtu deca s'ar' fi folositu missionari spre scopulu acest'a, atunci nu s'ar' fi ajunsu nice unu resultatu, precum au aretatu tempurile posteriore, candu missionarii de prin principatele romane nu au potutu face nice unu progresu.

Atunci Rom'a a ajunsu la cugetulu acel'a practiculu de a esoperá la regii Ungariei colonisarea unei natiuni catolice in midiloculu Romaniloru, sperandu cu totu dreptulu, cà pre calea acést'a Romanii traindu laolalta cu natiunea cea noua mai usioru se voru intorce. Si fiinducà in tempurile acele nunumai regii Ungariei, ci toti din Europ'a eráu tare ascultatori facia cu Santulu Scaunu alu Romei, asia regii Ungariei au si implinitu dorinti'a acést'a a Santului Scaunu, si au adusu pre Sasi in Ardealu in midiloculu Romaniloru.

Ore implinitu-au inse Sasiu dorinti'a acést'a a Santului Scaunu Apostolicu, carei au eli se-i multumésca locurile cele fertili si bunastarea, de carea se bucura astadi? De locu! Din contra eli s'au isolatu cu totulu de Romani, s'au incungiuratu de privilegii, si chiamarea loru principala, pentru carea au fostu chiamati in Ardealu o au uitatu cu totulu. Ce e dreptu, deca eli si aru fi implinitu chiamarea, atunci aru fi peritu cu totulu si s'aru fi contopitu in natiunea romana, inse natiunea romana ar' fi castigatu multu, cà ea s'ar' fi reintorsu in biseric'a cea adeverata, uniculu elementu civilisatoriu in decursu.

de multi seculi, si cultur'a adusa din Germani'a ar' fi devenitu una proprietate a natiunei romane, prin ce astadi cu cateva sute de ani amu stá mai inainte decatu cum stamu. Natiunea cea mare germana inse prin pierderea aloru ver o doue sute mii Sasi nu ar' fi devenitu de locu mai pucinu insemnata in Europ'a, inse ar' fi avutu meritulu de a fi adusu pre unu poporu la adeveru si de alu fi civilisatu. Lucrulu inse s'a intemplatu din contra. Dupa 400 de ani Sasi au fostu primii in Transilvani'a, cari s'au desbinatu de Rom'a, desi baseric'a catolica i a fostu redicatu pre eli la gradulu acel'a de cultura inalta, in care se afláu, si pana in diu'a de astadi tote institutiunile, regulele si disciplin'a loru cea buna suntu resturi de ale culturai antice catolice. Inca doue sute de ani au trebuitu se tréca, pana candu Romanii de buna voia s'au reintorsu éراسi in sinulu basericeii, si inca chiaru cu piedeci puse din partea Sasiloru chiemati a li fi de ajutoriu.

Nu voimu se cercamu causele, pentru cari eli misiunea nu si o au implinitu. Deosebirea etnica intre Romani si Sasi a fostu si este cu multu mai mare, decâtu cá se o pota implini. Inse pentru ace'a nu potemu lasá neamintita misiunea loru cea adeverata, desi cu ocasiunea aniversarei presente, de securu cá de acést'a, si in specie de Rom'a si voru aduce aminte mai pucinu.

Liturgicae res.

de Alessiu Viciu profesoriu.

III. Altariulu.

Partea principala a basericeii este Sanctuariulu, sf intr'acést'a *Altariulu* (Prestolulu), care in modu misticu intipuesce pre D. Christosu.

In vorbirea de tote díle se aude adese punendu-se metonimice cuventulu altariu in locu de sanctuariu, care cuprinde sf altariulu. Sub numele de altariu se intielege una suprafacia plana, mésa, destinata pentru santulu sacrificiu liturgicu. SS. Parinti lu numescu sf „*Sânt'a mesa*“.

Originea altarielor se afla in cea mai vechia anticitate.

In noulu Testamentu se amintesce altariulu mai antáiú de S. Paulu (ep. contra Evr. 13. 10) „avemu *altariu*“ etc.

In timpurile cele de antáiú ale crestinismului altariiele au fostu *de lemmu*.

Primulu altariu crestinescu a fostu acel'a, la care Mantuatoriulu a celebratu „cin'a cea mai de pre urma“ sf a instituitu s. sacrificiu eucharisticu.

Simplicitatea basericeii dela inceputu inca ne face se credemu, cá Apostolii sf urmatorii loru, urmându esemplulu Mantuatoriului sf chiaru sf din necesitate, au sacrificatu pre mese de lemmu, cari au sierbitu apoi numai de altarie. (Conf. Bend. XIV. op. cit. p. 7).

In baseréc'a S-lui Joanu in lateranu din Rom'a sf in baseréc'a s. Pudentiane si astadi se potu vedé doue mese, pre cari, dupa traditiunea pia, a celebratu s. misa Principele Apostoliloru. In baseréc'a S-tei Pudentiane acea mésa consumata de vechime, este pusa sub altariulu de-pietra celu modernu, pre

care se vede statu'a S-lui Petru și inscripțiunea acést'a: „In hoc Altari S. Petrus pro vivis et defunctis ad augendam fidelium multitudinem Corpus et Sanguinem Christi offerebat“.

S. Atanasiu (epist. ad. solitar.) marturisesce, că Arianii intrandu într'una basereca catolica, acold „luandu scaunele, și troulu și *més'a*, *căci erá de lemmu*, le au arsu“ (Lonovics II. 94. not. 2).

Cumcă ar' fi existatu la inceputu și altarie de piatra, nu se pote constată. Numai pre la capetulu secl. IV. aflámu amentíre despre acele. Asia in Oratiunea S-lui *Gregoriu Nisenulu*, despre Botezulu Dlui, se cetesce: „acestu altariu santu, la care asistemu este *pietra* comuna — ordinaria — dupa natur'a s'a, ne deschlinindu-se intru nemicu de alte lespedi de piatra“. Er' S. *Joanu Chrisostomu* (Omil. 20 in ep. II-a catra Corint.) „Acestu altariu, din natura este *pietra*, dar' se face sântu dupa-ce a cuprinsu Corpulu lui Christosu“¹⁾.

Dar' in catacombele din Rom'a s'au aflatu altarie de piatra, cari, dupa archeologi, dateza din tempurile persecutiuniloru²⁾.

Pietatea archipastoriloru și a credintiosiloru mai cu stare a imbracatu altariele de multe ori cu lespedi de argintu, de auru și alte metale pretioase. *Sozomenu* (in ist. Eccl. Cartea 9. c. 1.) marturisesce, că in Constantinopolu fét'a imperatului Arcadiu cu numele Pulcheri'a „a dedicatu in baserec'a catedrale una admirabila mésa sânta, *de auru și cu pietri pretioase*“ (cit. d. Lonovics II, 94, p. 4).

Precumu astadi in baserec'a orientala, asiá la inceputu in tote baserecele crestine erá numai *unu altariu*: „*Unu altariu pentru fla-care basereca, precumu pentru fia-care basereca unu episcopu este*“. S. Ignatiu Mart. († 107) ep. catra Filadelfi. (cit. d. Zonovics I. c.). Acea-si se pote probá din scrierile S-lui *Ireneu* (a. c. 177), alui *Tertulianu* (a. 199) S-lui *Ciprianu* (secl. III) și S. *Jeronimu* (secl. IV. = 385).

Constitutiunile apostolice vorbindu despre Episcopulu celebrante observéza: „*standu in giuru preutii*, oferindu și comunicându“³⁾. De unde inca apare, că erá unu singuru altariu, la care cându pontificá Episcopulu, preutii trebuia se concelebreze, asistandu la acea-si mésa impregiuru.

Mai multe altarie au aflatu de necesariu a se intruce in baserecile latine incependu din secl. IV., dupa-ce s'au multitu credintiosii, cari nu poteáu participá la s. misa de odata, si mai vertosu crescundu Nrulu preutiloru și alu calugariloru⁴⁾.

In orientu, in ambitele basereceloru grecesci au existatu *oratorie*, unde

¹⁾ Vedi aceste citate la Lonovics op. cit. II p. 94. p. 2, 3.

²⁾ A se vedé Colectiunea Cardinalului Alesandru Farnese, unde se afla pietri monumentali despre santiri de basereci. Cea mai renumita lespede de marmora comemorativa, e despre santirea basericei S-lui Laurentiu prin Pap'a Damasu († 384.); de unde am poté conchide, că in acea basereca, carea si astadi esiste, altariulu dela inceputu a fostu facutu din piatra. Altu-felin s'ar' fi conservatu celu de lemmu, cá la S. Pudentiana.

³⁾ cit. d. Lonovics, ibid. not. 6.

⁴⁾ idem I. c.

se celebrá s. misa si chiaru si astádi esistu in giurulu perimetrului basereceloru *oratorie* seau capele numite paraclise, unde se celebreza s. misa in díle de lucru. Astufeliu si in resaritu si in apusu suntu mai multe altarie in una baserica, numai form'a loru este diversa.

Precumu amu amentitu mai susu, vorbindu despre locul celebrarei S-tei mise, crestinií celi de antáiu cu una pía si santa predilectiune tieneáu cultulu divinu in cemetarie, prin catacumbe, in locul, unde a suferitu martiriu cutare sântu; ér' s. sacrificiu necruntu se celebrá pre reliquiele sânte ale martiriloru, pre mormentele acelor'a. De aci se nascu usulu de a nu se celebrá sânt'a liturgia de câtu de a supr'a reliquieloru sânte, cari trebue se se afe pre s. altariu.

In baserec'a latina altariulu seau este de piétra si contine s. relique, asiediate de episcopu cu ocasiunea consacrării altariului, seau celu pucinu are una piatra sântita de episcopu, in care se cuprindu sânte reliquie. In baserec'a Orientalá altariiele fiindu mai multu de lemnu, in locul pietrei sântite au *antimisulu* (antimension), carele este sântitu de episcopulu, dupa acel'asi rítu, cá-sí altariiele, si contine santele relique cusute cu ingrigire. Antimisulu suplinesce dar' altariulu consecratu. Elu trebue se fía de marimea receruta, cá se incapa s. potíru si disculu cu cele apartienetorie. Nu lipsesce antimisulu nici acoló, unde altariulu e consecratu de episcopu.

Altariulu celu de piatra insemnéza pre Domnulu Christosu, dupa explicarea toturoru interpretiloru atátu din baserec'a apusana¹⁾, câtu sí a celoru din baserec'a orientála.

Ce atinge form'a altarielorú, acea in vechime a fostu mai multu in *forma de arca*, cele de piatra eráu gaunose (cave) cá se semene cu mormintele santiloru martíri, dar' sí cele de lemnu le intogmíáu asiá, cá se aiba forma de mormentu.

Nu se prescrie de rigore, cá altariulu se aiba trepte, macaru cá s. basereca prin acele intipuesce: „ordulu si inaltierea fiescecaruia din omenii chirotoniti, precumu sí a ángeriloru“ — explica Simonu de Tesalonic'a.

Fiindu-cá s. altariu insemnéza sí acea mésa, la carea Mantuitoriulu a tienutu cin'a cea mai de pre urma, si acelu mormentu, in care i-s'a asiediatu s. corpu dupa morte²⁾, de acea pentru amentírea acelora, si chiar' si din reverintia si pietate, s. altariu se acopere cu pânsature, geolgiu sí alte tieseturi, ornate, dupa potentia, mai multu seau mai pucinu pomposu. Acestu usu lu amintesce Optatu Miletivanulu contr'a Donatist. si Isid. Pelusiot., cari au traitu in seclulu alu IV-lea³⁾.

In celi trei seclii de antáiu tienendu-se servitiulu divinú noptea sí in

¹⁾ S. Tom'a 3 par. q. 83, art. 3. ad 5. explica originea acestei insemnări din testulu dela S. Paulu (I Corint.) „er' piétr'a erá Christosu“.

²⁾ Sânt'a mesa este cá *loculu ingropàrei* in care a fostu pusu Christosu etc. S. Germ. patr. Constantinop. † 725. Rer. Eccl. Coatempl. cit. d. Lonovics op. cit. pag. 95. not'a 9.

³⁾ Idem, *ibid.* n. 4—5.

locuri intunecose, de fric'a persecutoriloru, de sene se intielege că au trebuitu se aprindia lumini de c era, lampe cu oleu s. a. Acestu usu a remasu apoi si dupa stabilirea păcei at tu in vigiliile serbatoriloru, c tu s' in oficiile, ce se indeplinescu d' u'a. Se nu se dica inse, c  luminile s'au intrudusu numai pentru alungarea intunerecului, cumu afirma protestantii. Căci deca Crestinii s' in tempulu păcei s'au aflatu motivati a r tien  usulu candelelor, s' candu acele nu eráu necesarie pentru că se vedea limpede la oficiulu divin, apoi trebue se conchidemu, că au avutu s' alta *causa simbolica*, chiaru s' candu leau folositu in tempu de nopte seau in locuri intunecate. In fapta: Usulu luminelor in tempulu servitiului divin a esistatu si in Testam. Vechiu ¹⁾ si de acoló s'a adoptatu si in religiunea crestina.

S. Paulu in ep. catra Efeseni i ind mna la vietia p a si le dice, că au fostu intunerecu, er' acumu s'au facutu *lumina* in Domnulu. Eta dar', că prin aprinderea luminelor, a candelelor etc. se insemnéza „*luminarea in Domnulu*“, lumin'a credintiei, „lumin'a lui Christosu“ carea „*lumin za tuturor*“, ardorea iubirei nostre catra Ddieu; er' luminariale de pre s. altariu intipuescu pre d. Christosu, „lumin'a lunei“.

Cumc  ac sta au intielesu Crestinii totu de a un'a si au simbolisatu prin usulu candelelor, se vede si din cuvintele S-lui Jeronimu ²⁾, carele, in contr'a lui Vigilantiu, marturisesce, c  si d' u'a se aprindu lumini in tote baserecele Orientului, candu se cetesce s. Evangelia, c  se se arete *bucur'a*, c  ne amu facutu *fiii luminei*.

Usulu, c  altariulu se se orneze cu s. cruce, este vechiu, de traditiune apostolica. Cardinalulu Bon'a ³⁾ observa, că acést'a praesa constanta si continua s'a introdusu si s'a observatu, „*c  preutululu vediendu S. cruce se-si revoce in memoria patin'a si mortea Mantuitoriuului*“, căci in s. Sacrificiu necruntu se reinnosce in tota d' u'a si se repetiesce Sacrificiuulu celu cruntu, care l'a adusu d. Christosu Parintelui Cerescu prin mortea s'a pre cruce.

In baserec'a orientala crucea s'a asediatu totu de a un'a pre altariu ⁴⁾. S. Joanu Chrisostomu (cartea in contr'a Jud. si Pagan. c. 8) astu-feliu eschiama cu bucuria: „pre purpura cruce, pre diademe cruce, in rogatiuni cruce, si pre *M s'a santa cruce*“.

Nu este dar' iertatu a celebr  s. Liturgia, deca pre altariu nu va fi crucea.

S. Evangelia, carea se vede pre altariu, intipuesce adevverulu adusu de D. nostru Isusu Christosu,  r' crucea intipuesce darulu adusu prin mortea lui dupa cuventele dela S. Joanu Evangelistulu: „* ra darulu si adevverulu prin Isusu Christosu au fostu*“.

¹⁾ Exod. c. 25 si 27.

²⁾ „Per totas Orientis Ecclesias, quando legendum est Evangelium, *accendantur luminaria*, jam sole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum laetitiae demonstrandum etc. (Lonovics p. c. p. 96).

³⁾ *Rev. Liturg. L. I c. 25. cit. d. Bened. XIV. op. cit. pag. 9.*

⁴⁾ La Latini astadi o punu seau in midilocula altariului, seau sub tabernaculu.

Presentarea preotilor in publicu.

Dela Sant'a Unire in 'côce clerulu romanu unitu s'a bucuratu totu de-a-un'a de una reputatiune frumosa in privinti'a culturai atâtu inaintea Romaniloru preste totu, câtu si inaintea strainiloru. Nimene, chiaru nice contrarii nu s'au indoitu nice odata despre ace'a, cã clerulu romanu unitu in cea ce atinge cultur'a, este susu preste celualtu cleru romanescu.

Facia cu opiniunea acést'a publica atâtu de favorabila si magulitoria pentru clerulu nostru, unu lucru óre care este tare batetoriu la ochi. Si acést'a este, cã una parte nu neinsemnata a clerului nostru pre langa tota reputatiunea acést'a frumosa, de care se bucura, totusi candu se presentéza in publicu, atunci in portulu din afora presenta unu aspectu disgustatoriu si pucinu consonu cu opiniunea, ce o are publiculu despre elu. Inca istoriculu Petru Maioru in istori'a sa basericésca se plange, cã unii din preotii romani uniti punu tare pucinu pretiu si pondu pre vestimentele, cu cari se presentéza in publicu. Nu voiesce Petru Maioru se dica prin acést'a numai atât'a, cã unii preoti nu aréta in vestimente curatiani'a receruta, ma chiaru pretinsa in atari persóne. Ci istoriculu nostru voiesce se dica si ace'a, cã unii preoti candu aparu in publicu, nu se intereséza multu nice de uniformitatea costumului preotiescu, nice de decenti'a aceluia, ei unii aparu cu vestimente cu totul straine de spiritulu portului preotiescu, in câtu câte odata mai numai de pre barba poteá omulu se-i cunosca si deosebésca de laici.

Au trecutu dela Petru Maioru pana astádi mai multe diecimi de ani. Si pre langa tote cã de atunci pana astádi s'a facutu in privinti'a acést'a progrese multe si frumose, totusi nu potemu chiaru nice astádi se dicemu, cã defectulu acest'a s'a cassatu in baserie'a nostra cu totul. Se intempla chiaru si astádi, de observéza omulu preoti in publicu imbracati atâtu de profanu, atâtu de fora gustu si nu odata atâtu de primitivu, câtu vediendui se intorce omulu cu dispretiu mai bucurosu in alta parte. Tergurile nostre de tiera, la care mergu si preoti, presentéza câte odâta câte unu tablou tare tragicu in privinti'a acést'a. Ma ce e mai multu, câte odata este constrinsu omulu se veda in tabloulu acest'a disgustatoriu chiaru si persone, carora nemicu nu le lipsesce, pentrucã se se pota presentá in publicu in una editiune modesta, decenta, impunetoria si de gustu, cá se nu mai dicemu nemicu despre ace'a, cã nu odata comitu gresiel'a acést'a chiaru si persone onorate de catra Prea Veneratele Ordinariate cu increderea de conducutori si vighiatori preste conduit'a morala, religiosa si sociala a celeilalte preotimi.

Non vestis facit monachum dice latinulu. Si asia pote cã atari omeni basati pre adagiulu acest'a resonéza astufeliu, cã dupa-ce nu vestimentulu este ace'a ce face pre unu preotu adeveratu, ci credinti'a cea via, portarea si zelulu in vi'a Domnului, asia vestimentele le ignoréza cu totul. Adagiulu latinu amintitu inse nu dice nice de cum ace'a, cã preotulu nu ar' fi obligatu nice de cum a pune pretiu si pre vestimentele din afora, ci voiesce se dica

numai atâta, că nu lucrurile externe singure sunt aeele, cari constituiesc pre unu preotu adevveratu. Afora de ace'a este unu lucru naturalu, că cum este omulu din launtru in inim'a si sufletulu seu, asia se manifestéza si in afora. De aci urméza, că preotulu in adeveru convinsu de sublimitatea chiamarei sale, de securu, că se va silí a manifestá chiaru si in portu si in vestimente convictiunea acést'a, de care este patrunsu. Din contra unu preotu, care oficiulu seu lu considera mai multu de una maestria pentru a poté traí, acél'a de siguru, că nu va cugetá la ace'a, cá in portulu din afora se presenteze aspectulu unui preotu adevveratu.

Mai adaugemu la aceste si impregiurarea, că respectulu, stim'a si in-crederea poporului facia cu preotulu seu este cu multu mai mare, deca preotulu si in afora, in vestimente si in portu areta una decentia si una gravitate demna si consona statului preotiescu; ma poporulu, care mai multu se conduce de exemple decâtu de vorbe si cuvinte, vediendu pre preotu astufeliu, insusi se indemna la observarea unei atari decentie si gravitati in portulu seu, prin ce apoi preotulu in poporulu nostru celu remasu inderaptu si in privinti'a acést'a devine unu adevveratu propagatoriu alu culturai si civilizatiunei.

In urma, cine nu scie, câtu de tare a scadiutu respectulu facia cu statulu preotiescu in dilele nostre mai cu sema prin clasele inteligente? Apoi de buna sema, că nu va cugetá nimene, că unu preotu imbracatu murdariu si profanu este in stare a marí respectulu acést'a atátu de scadiutu. Din contra asia ceva lu micsioréza si mai tare. De multe ori intelliginti'a nu are oca-siune a cunosce mai de aproape pre unu preotu. Deca preotulu in casulu acést'a va fi imbracatu murdariu seau profanu, atunci nice odate nu-si va castigá nice unu respectu. Că din vestimentele profane va conchide, că are de a face cu unu preotu, care insusi nu pune nice unu pondu pre decenti'a preotiésca, si prin urmare nu are nice unu dreptu la respectu. Éra din murdarí'a vestimenteloru va conchide la lips'a de cultura, carea inca nu pote face nice una pretensiune la respectare. Si astufeliu insusi preotulu contribue la immormentarea si a pucinului respectu, ce-lu mai are statulu preotiescu in dilele nostre inaintea multoru din clasele inteligente.

Cá preotu romanescu inse unulu fia care are indoita datorintia a observá decenti'a si gravitatea cuvenita in portulu din afora. Tempu indelungatu au fostu preotii batujocoriti de straini din caus'a lipsei de cultura. Progresele in cultura inse, ce le au facutu Romanii in tempulu mai nou, au escitatu in mesura nu pucina si mirarea strainiloru. In ce contrastu cu acést'a se afla unu preotu, care apare in publicu astufeliu imbracatu, câtu lips'a de cultura este numai decâtu batetoria la ochi, pote se veda ori si cine. Si atunci nu este mirare, deca clerulu romanescu este espusu batujocurei si risului strainiloru.

Unii voiescu cu miseri'a clerului nostru se escuse negliginti'a unoru preoti facia cu imbracamintea, cu carea aparu in publicu. Inse cu miseri'a acést'a, ce nice noi nu o negamu, se pote escusá numai lips'a de lucsu in

vestimente, care nimene nu-lu pretinde dela preotimea nostra si care preste totu nu se unesce cu principiile etice creştine. Lips'a decentiei si a curatitiei in vestimente de locu nu se pote escusá cu miseri'a. Este clerulu nostru miseru, ce e dreptu. Inse pentru ace'a mai nice unu preotu precum se cuvine, nu se va aflá, care, deca numai voiesce, se nu-si pota procurá unu rendu de vestimente conforme statului preotiescu, cu cari se apara in publicu mai cu sema pre la orasie, asia cátu ori cine e tare aplicatu a crede, cá in cele mai multe casuri nu miseri'a, ci negliginti'a, decadinti'a si nepasarea preotului respectivu este caus'a, de elu cu imbracamintea sa escita compatimirea in celi binevoitori si risulu si batujocur'a in inimicii statului preotiescu si a natiunei nostre.

Baseric'a nostra este tare intiepleta si practica in prescriesele ei cu privire la portulu clericalu. Ea concede preotiloru pre langa imbracarea cu talaru si imbracarea in unele casuri cu vestimente mai scurte numai cátu nu de colore si forma prea profana si batetoria la ochi. Unu vestimentu talaru in tempulu de astádi nu costa asia multu si pre langa ace'a lu pote folosi preotulu mai multi ani, asia cátu nice numele de preotu nu-lu meritéza acel'a, care nice cu vestimentulu acest'a nu este prevediutu, cu care se se folosésca celu pucinu la baserica, in functiunile sacre baremu cele mai insemnate si mai solemne si candu se presentéza inaintea organeloru civili seau militari cá una persona basericésca. Éra pentru alte trebuintie personali mai cu sema candu merge pre la cetati, cu unu pretiu micuti tare usioru si pote procurá unu rendu de vestimente preotiesci scurte inse curate si modeste, asia cátu si poporulu si strainii si ori cine de pre la cetati se pota conchide, cá este unu preotu desi nu avutu, inse totusi prevediutu cu cultur'a suficienta de a poté figurá in societatea omenésca cá conducutoriu. Pre acasa pote atunci folosi si vestimente mai comune. Tare de condamnatu suntu inse aceia cari numai cu una specie de vestimente urite, fora gustu si murdarie se presenteza in baserica, la functiunile sacre, la campu, acasa si pre la cetati, asia cátu de pre faci'a lui pote omulu numai decátu vedé, cá preotulu a disparutu cu totul si a remasu numai speculantulu.

Tare bine ar' fi si tare de doritu, candu preotii nostri, ce suferu de vitiulu acest'a, si ar' luá la inima sirurile aceste, éra celi ce nu se sentiescu vinovati se-i silésca in modu moralu pre celi vinovati, cá in interesulu clerului, alu religiunei, alu natiunei si alu culturei se se indrepte, cátu se potemu dice, cá defectulu acest'a s'a cassatu cu totul in clerulu nostru.

Purgatoriulu dedusu din divisiunea pecatelor.

Este una caracteristicá essentiala a invetiaturei catolice de credintia, cá adeveturile, ce o constituescu, stau in unu nesu si legatura logica asia strinsa unele cu altele, cátu este cu nepotintia a atacá, a trage la indoiéla seau a negá pre unulu din ele, fora cá prin ace'a se nu se clatine intregu edificiu.

Simmetri'a intregului in partile sale constitutive este atátu de inchiagata, cátu este imposibilu a conturbá simmetri'a acést'a in unu locu seau in una parte, fora cá se nu se nimicésca cu totulu intréga simmetri'a. Din caus'a acést'a pentru unu sufletu crestinu píu si instruitu, precum díce Santulu Augustinu, este unu deliciu de Paradisu a contemplá si a admirá sublimitatea armoniei si simmetriei acesteia, Ma nunumai atát'a. Ci nesulu si legatur'a acést'a logica atátu de strinsa intre adeveturile de credintia este arm'a cea mai puternica a basericei in contr'a inimiciloru ei, cari ataca unulu seau altulu din aceste adeveturi. Câce, deca inimicii ataca unu atare adevetu si totusi le sustienu pre celelalte, atunci pentru baserica este unu lucru tare usioru a aretá in ce contradictiune si logica falsa se incurca eli prin ace'a. Argumentarea *ex concessis*, cunoscuta in logica de argumentarea cea mai puternica, capeta, din insusi nesulu si legatur'a acést'a una taría si una potere irresistibila.

Nu este nice unu adevetu de credintia atacatu de unii seau altii dintre inimici, pre care pre calea acést'a se nu-lu pota probá baseric'a pana la evidentia. Din care cauza si noi ne vomu ocupá de asta data cu unulu din adeveturile aceste atacatu de mai multi inimici, si *ex concessis* vomu aretá in ce contradictiune se afla atacatorii. Adevetulu acest'a este esistinti'a purgatoriului.

Este tare curiosu, cá inimicii purgatoriului admitu totusi divisiunea pecatelor in: mortali si veniali, seau de morte si lesne de iertatu, candu deca ar observá legile logicei, ar' trebuí seau se nege si esistinti'a purgatoriului si divisiunea pecatelor, seau se le admita pre amendoue. Acést'a o vomu vedé numai decátu. Inainte de tote este de lipsa se scimu, cá in ce jace criteriulu deosebirei între pecatele de mórte si între cele lesne de iertatu. Dupa modulu de propunere simplu cateheticu, pecate de mórte se dícu acele, cari omora sufletulu, va se díca lu facu demnu de infernu. Caracterisarea acést'a nu se pote díce, cumcá este cu totulu rea. Inse nu este teologica in sensulu strictu alu cuventului. Acést'a pentrucá pecatele de morte nu facu demnu numai sufletulu de infernu, ci si corpulu. Stricte teologice pecate de morte se numescu acele, cari omora in omu nu vieti'a cea fisica, ce sta in unirea corpului cu sufletulu, ci cari omora vieti'a cea preste fire in omu, carea sta in unirea omului cu grati'a sanctificanta. Despartirea sufletului de trupu este morte fisica; despartirea gratiei sanctificante de omu este morte preste fire. Prin úrmare pecate de morte suntu acele, cari grati'a sanctificanta o despartu cu veemintia de omu, precum una rana puternica in trupu desparte cu veemintia trupulu de sufletu.

De aci urméza, cá pecate lesne de iertatu, seau veniali, suntu acele, cari nu omora vieti'a cea preste fire in omu, ci numai o debilitéza, nu despartu cu veemintia unirea omului cu grati'a sanctificanta, ci numai o facu mai pucinu strinsa.

Din definitiunea acést'a a pecatelor de morte si a celoru lesne de iertatu urméza mai departe, cá pecatele de morte facu pre omu nedemnu de Paradisu

si demnu de infernu. Pentruce? Pentrucà Paradisulu este destinatu numai pentru celi deplinu vii in privinti'a preste fire, si viéti'a acést'a preste fire in celi maculati cu pecate de morte este stinsa cu totul. Din contra pecatele lesne de iertatu facu pre omu nedemnu deoparte de Paradisu, pentrucà Paradisulu este destinatu absolutu numai pentru celi deplinu vii in privinti'a cea preste fire. Si deplinu vii nu se potu dice, cumcà suntu aceia, a caroru vietia preste fire este debilitata prin ver unu pecatu usioru. De alta parte pecatele lesne de iertatu nu facu pre omu demnu nice de infernu. Acést'a pentrucà infernulu este destinatu numai pentru celi deplinu morti in privinti'a cea preste fire si atari nu suntu persoanele intinate numai cu pecate usiore, pentrucà aceste desi debilitéza vietia cea preste fire, dara totusi nu o stingu.

Ce urméza asia dara de aici? Invederatu urméza, cà pentru celi contaminati numai cu pecate lesne de iertatu trebue se existe in cealalta lume unu alu treile locu destinatu de Paradisu si de infernu. Éra celi ce néga esistinti'a locului acestuia, aru trebui se nege si deosebirea intre pecate de morte si lesne de iertatu, si se sustiena cumcà existe numai una specie de pecate va se dica mortali. Éra deca existu numai pecate mortali, atunci Paradisulu e superfluu, deora-ce nefiendu nice unu omu fora pecatu, si acele fiendu tote mortali, in Paradisu nu ar' fi nimene. Acést'a nu o facu. Ci din contra prin mai tote catechismele si opurile de moralu mai cu sema ale orientaliloru desbinati observéza omulu, cumcà si eli impartu pecatele in de morte si lesne de iertatu, si nu observéza, cumcà in insasi impartiréa acést'a a pecatelor se cuprinde claru si la intielesu ide'a Purgatoriului.

Pentruce inse nu caséza eli cu totul deosebirea acést'a intre pecatele de morte si lesne de iertatu? Deca o ar' face acést'a, atunci desi ar' sustiené unu neadeveru, dara celu pucinu aru merge pre una cale mai logica. Eli insusi nu sciu. Inse deca o ar' face, atunci aru merge si mai departe, si pre langa una eresía, aru mai comite si blasfémia. Cum? In modulu urmatoriu.

Precum amu vediutu mai susu pecatele lesne de iertatu nu nimicescu, ci numai debilitéza viéti'a cea preste fire in omu. Vieti'a cea preste fire inse consiste in unirea gratiei sanctificante cu omulu. Grati'a sanctificanta inse dupa credinti'a basericeii este una unire morala alui Domnedieu cu omulu, precum dice Mantuitoriulu: *cà celu ce manca trupulu meu si bé sangele meu* (Va se dica prin impartasirea cu s. taina a Eucharistiei primesce grati'a sanctificanta impreunata cu acést'a s. taina) „*traiesce intru mine si eu intru elu*“. Si fienduca baseric'a lucrurile sanctificarei le ascrie Spiritului Santu, precum ale crearei le ascrie Tatalui si ale rescumperarei le ascrie Fiului, de acea grati'a sanctificanta este una unire morala a Spiritului Santu cu omulu, precum se vede din cuvintele Santului Apostolu Paulu, care dice, cà: *Spiritulu Santu locuesce intru noi* si „*a tramisu Domnedieu pre Spiritulu Fiului intru inimile vostre*“. Acum prin pecatele lesne de iertatu unirea acést'a morala a Spiritului Santu cu omulu se debilitéza, ce e dreptu, inse nu se nimicesce. Deca inse

negatorii purgatoriului si pecatele lesne de iertatu le aru considerá de pecate de morte, atunci fienducá pecatele de morte facu demuu de infernu, aru urmá, cá celi maculati si numai cu pecate lesne de iertatu se fia aruncati in infernu. Acést'a inse este blasfemia, pentrucă Spiritulu Santu este inca unitu cu celi contaminati numai cu atari pecate, si deca eli s'aru aruncá in infernu, s'aru aruncá si Spiritulu Santu, ce'a ce a sustiené este mai multu chiaru si decátu blasfemia.

Evidentu ni areta aceste, cá logic'a sanetosa si religiosa ne silesce se deosebimu pecatele in de morte si lesne de iertatu, precum face baseric'a catolica. Deca o facemu acést'a inse, atunci pentru a incungiurá blasfemi'a trebue se admitemu si purgatoriulu.

Seau se conchidemu lucrulu si din alta parte. Amu vediutu, cá negatorii purgatoriului deca voiescu se fia consecenti, atunci ar' trebú se sustiena, cumcá tote pecatele suntu de morte. Deca nu le place a o face acést'a, atunci aru trebú se nege deosebirea intre pecate si fapte bune, si deca nu vreu se dica, cumcá tote pecatele suntu de morte, atunci se sustiena cumcá pecatele au aceasi valoare cá si faptele bune, cá astufeliu se aiba éراسi numai una clase, deca voiescu se scape de purgatoriu. Cá déca nu suntu pecate lesne de iertatu, atunci seau tote pecatele suntu de morte, seau tote suntu egali cu faptele cele bune. Deca suntu egali cu faptele bune, atunci e pace buna cu tota morali'a, atunci aru trebú se nege si infernulu, atunci omulu este numai unu automatu, unu animalu, si nu este mai multu tipulu si asemenarea lui Domnedieu. Si astufeliu éراسi ajungemu la conclusiunea, cá deca esiste deosebire intre pecate, atunci trebue se existe si purgatoriulu, deca voimu se incungiuramu de o parte blasfemi'a de alta parte animalismulu.

Darwinismulu in aintea tribunalului mintei sanetose si a naturei.

(Fine).

Inse se concedemu pre unu momentu ce'a ce nu va succede nece odata, se concedemu, cá hipotes'a lui Darwin este perfectu comprobata. Se concedemu, cá scientieloru naturali le a succesu a aretá pana la evidentia, cum a aparutu mai antáiu cea de antáiu fientia organica pre pamentu formata dupa legile immanenti ale naturei din materia anorganica. Mai departe se concedemu, cá scientieloru naturali le a succesu a aretá, cum din fienti'a cea de antáiu organica pre pamentu s'au formatu in unu sfru tare lungu de ani éراسi numai dupa legile immanenti ale naturei varietatea ace'a imposanta de specii de animalia, ce o admiramu noi astádi, asia cátu tota istori'a desvoltarei naturei organice stá deschisa inaintea ochiloru nostri, si in ea nu vedemu nicairi altu ceva decátu natur'a lucrandu dupa legile ei, si nicairi una fientia óre care estramundana transcedenta intrandu activa in cursulu naturei. Se le concedemu aceste tote pre unu momentu, si apoi se ne punemu intrebarea,

óre atunci ipotes'a Darwiniana pote díce, cá a ajunsu la omega? Óre pote ea díce atunci, cá astronomulu acel'a din secululu trecutú, cá a strabatutu ceriulu si pamentulu si pre Ddieu nu lu a afluu nicairi? Nece decum! Nece in casulu acest'a improbabilu, candu tote ar' fi adeverate, câte i le amu concesu, ipotes'a Darwiniana nu ar' poté díce, cá a facutu baremu unu pasiu inainte spre a eliminá pre Ddieu din lume, ci si atunci s'ar' aflá totu numai la inceputu, cá si candu nu i amu fi concesu nemica. Cá ce ar' urmá din tote acele, decatu cá universulu din nenumeratele căli, pre cari ar' fi potutu merge, a mersu numai pre un'a, adecá pre cea actuala, fora cá nece unu naturalistu pre lume se fia in stare a spune ratiunea, pentru ce universulu din nenumeratele căli, pre cari ar' fi potutu merge, a mersu chiaru pre acést'a, pre care s'au produsu speciile de animalia, cari s'au produsu, in form'a ace'a si in ordenea ace'a in care s'au produsu, si nu in alt'a.

Deca organisme s'au produsu pre cale mecanica din materia anorganica, si deca totu pre acést'a cale s'au produsu diversele specii de organisme, atunci ace'a a trebuitu se se intemple dupa unele legi óre cari. Inse legile aceste, chiaru si candu ne ar' fi noue cunoscute, de siguru in natur'a lorú nu suntu diverse de alte legi ale universului. Legile universului inse nece unele nu trecu preste valoarea unui factu realu, despre cari scimu numai atât'a, cá existu, fora cá cugetarea se ne faca ale considerá cá metafisice necessari, adeca a caroru contrariu se nu se pota cugetá! Déca astu-feliu stá lucrulu, deca legile, dupa cari s'au produsu varietatea cea imposanta a speciiloru de plante si animalia suntu de asia, cátu ar' fi potutu fi si altumentrile, atunci de sene urméza, cá ele suntu asia precum suntu, pentrucá un'a fientia libera a voitu cá ele se fia astu-feliu. Si deca un'a fientia libera a voitu, cá ele se fia astu-feliu, atunci fienducá dupa ele s'au formatu diversele specii de plante si animalia, fienti'a ace'a a voitu si ace'a, cá chiaru aceste specii de plante si animalia se se formeze cari s'au formatu, si in tempulu, in care s'au formatu. Ce a castigatu inse atunci hipotes'a Darwiniana cea fora Domnedieu? Chiaru nemicu! Incercarile ei au maritu numai splendorea si varietatea scenelorú indreptate si ordinate de fienti'a ace'a estramundana, pre care ea voiesce se o incungiure, a scenelorú acelora in a caroru pompa fantasi'a nostra se pote cufundá si imbetá, inse enigm'a universului intregu cu nemic'a nu o desléga mai bene cá credinti'a ace'a modesta, pentru care creatiunea toturoru fientieloru vii mediata sea imediata este unu ce, care de sene se intielege¹⁾. Cá ce atinge essenti'a lucrului, totu un'a este, ori voiu díce cu S. Scriptura, cá Ddieu a creatu tote animaliale, ori cu mecanicii, cá Ddieu a dispusu universulu astu-feliu, cátu tote animaliale dupa voi'a lui au trebuitu se se formeze. Astu-feliu pre terenulu fientieloru vii credinti'a in Ddieu nu are a se teme de nemicu, chiaru si candu scientiele naturali aru ajunge la unu gradu de desvoltare, care pote este denegatu omului pentru totu de a un'a.

¹⁾ H. Lotze »Mikrokosmos« tm. I. ed. II. pg. 436.

Unu opu nou din anticitatea creștină.

Santii Parinti si scriitorii bisericeii din seclii primi ai erei creștine citéza mai de multe ori in scrierile lor unele opuri scrise seau pre tempurile Apostolilor seau imediatu dupa ace'a. Multe din opurile aceste au peritu dupa ace'a, fora cá se fia remasu si se se fia afluatu tempu indelungatu alta urma despre ele decâtu singuru citatiunile amintite. Unele din ele inse se au afluatu in tempulu mai nou prin manuscrite de ale manastirilor din resaritu.

Unu atare opu este si asia numit'a: *Διδάχη τῶν Ἀποστόλων* = Doctrin'a Apostoliloru. Opu acest'a depre tempulu Santiloru Parinti nu Pa mai vediutu nimene, din care cauza s'a si consideratu de peritu cu totulu. In anulu trecutú inse Pa afluatu in manuscritu forte vechiu Filoteiu Bryennios Metropolitulu din Nicomedi'a. Autorulu opului este pana in diu'a de astádi necunoscutu. Santulu Ireneu in secululu alu doile lu citéza sub numele de: »Constitutiunile secunde ale Apostoliloru«, éra Clemente Alesandrinulu totu in secululu acel'a lu citéza si folosese cá pre un'a carte a Testamentului celui nou. Eusebiu istoriculu si Santulu Atanasiu inca lu citéza, inse nu cá pre un'a carte a Testamentului nou, ci cá pre un'a carte de autoriu necunoscutu inse folositoria pentru cuprinsulu ei sacru.

Opu este de mare momentu, fiindcá arunca multa lumina prește relatiunile bisericescii din tempulu, ce a urmatu imediatu dupa Apostoli. Elu e impartitu in 16 capete. Dela c. 1—6 cuprinde instructiunea pentru catechumeni; c. 7 cuprinde administrarea botezului dupa form'a prescrisa la Mateiu XYVIII. 19., precátu e cu potiinta in apa curgatoria dupa unu ajunu de trei zile; c. 8 preserie ajunu Miercuri'a si Vinerea in fia-care septemana si nu Luni'a si Joi'a cá fariseii; c. 9—10 cuprinde celebrarea santei Eucharistic: c. 11 areta modulu cum suntu de a se esaminá celi ce voiescu se implinesca unu oficiu in biserica; c. 12 portarea creștiniloru facia cu caletorii si strainii; c. 13 contributiunea si oblatiunile creștiniloru pentru sustinerea clerului; c. 14 sanctificarea Dominecei; c. 15 alegerea si instituirea clerului, escomunicarea si reprimirea peccatosiloru; c. 16 intarirea credintiosiloru facia cu tribulatiunile, ce voru se vena preste scurtu tempu, venirea lui Antichristu si a dou'a venire a Mantuitorului.

Ce atinge etatea opului acestuia, elu este forte vechiu. Acést'a se vede de acolo, cá in elu terminii: *episcopus si presbiteru* inca nu suntu ficsati pentru anumite graduri ierarhice, chiaru asia precumu este in Testamentulu nou si in epistol'a Santului Clemente Romanulu. Gnosticismulu, Montanismulu si epistolele apocrife ascrise Santului Paulu nu se amintescu de locu. Tote aceste areta, cá opulu s'a scrisu pre la inceputulu seculului alu doile.

Cu opulu acest'a biserica catolica dispune de unu midilocu mai multu spre a areta in contra Protestantiloru, cumcá invetiatur'a de credintia si principiile ei de disciplina din presente suntu sinonime cu cele depre tempurile Apostoliloru, si cá ea dela invetiatur'a apostolica nu s'a abatutu nice cátu de pucinu, si deca s'a abatutu cineva, atunci accia suntu Protestantii si bisericele desbinate. Este de insemnatu, cá opulu acest'a este celu mai vechiu, in care se face amintire de administrarea botezului prin tornare inca pre tempulu Apostoliloru.

Escrieri de concursu.

Prea Veneratulu Ordinariatu Metropolitanu voindu, cá stipendiele vacante, ce se voru conferi in anulu acest'a se ajunga la cunoscenti'a cátu se pote a mai multor'a, a binevoitu a dispune, cá concursese urmatorie se se publice si in Foi'a bisericesca.

Nr. 2605—1884.

Escriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 84 fl. v. a. usuatu de rigoroșantele in drepturi Alesandru Hossu; pentru unu stipendiu de 63 fl. v. a. usuatu de Alesandru

Romantianu gimnasistu dechiarate de vacante pentru nelegitimare, si pentru unu stipendiu de 63 fl. v. a. usuatu de Eugeniu Branu gimnasistu absolutu, tote din Fundatiunea repausatului Dr. Simeonu Ramantiai se escrie concursu cu terminu de 15 Septembrie a. c. st. nou.

La cari potu concure:

a) numai aceli tineri studenti miseri, cari suntu nascuti in Transilvani'a si suntu romani de nascere, —

b) cari au din studie calculi de eminentia.

c) de-impreuna cu ascultatorii de medicina ori drepturi potu concurge si aceia, cari se voru aplicá la scientiele reali, precum tehnica, montanistica si silvanistica, —

d) de-intre concurenti voru avé preferintia caeteris paribus, celi de origine nobili, si consangeni piului Fundatoru, —

e) dela concurenti se cere, cá pre lenga testimoniile scolastice alaturande in copia autentificata la cererile concursuali, se produca carte de botezu, atestatu de paupertate, care se fia provediutu cu subscrierea antistiei comunali si a parochului respectivu, si intarite cu sigilulu comunale si alu parochului, precum si cu subscrierea Oficiului de cercu, éra in cetati si opide, cu subscrierea antistiei cetatiene si opidane, mai departe cu designarea institutului de invetiamentu, la care voiesce concurentele asi continuá studiile. Cererile concursuali ajustate se se substérna pana in 15 Septembrie a. c. st. n. la subsemnatulu Consistoriu metropolitanu.

Consistoriulu metrop. gr. cat. de Alb'a-Jul'i'a si Fagarasiu.

Din Fundatiunea fericitului Metropolitu si Archiepiscopu Alesandru St. Siulutiu se escrie concursu cu terminu pana in 15 Septembrie a. c. st. nou pentru 2 stipendie de cate 300 fl. v. a., usuate unulu de Aureliu St. Siulutiu ascultatoriu de filosofía, si altulu de Flaviu St. Siulutiu ascultatoriu de tehnica in Vien'a, — pentru 3 stipendie de cate 200 fl. v. a. usuate de Emanuilu Doctoru rigurosante in medicina, — Virgiliu Barbulovicu rigurosante in drepturi si Georgiu Munteanu absolutu iuristu si practicantu, — si pentru 1 stipendiu de 100 fl. v. a. usuatu de absolutulu gimnasistu Avramu Suciú, dechiarate de vacante din cauza, cá nu si-au legitimatu progresulu facutu in studie in decursulu anului scolasticu 188³/₄.

Doritorii de a obtiené unulu din acestea stipendie au de asi tramite cererile sale concursuali, instruite cu recerutele testimonie scolastice, atestate de botezu, precumu si atestatu de paupertate dela antisti'a comunale, subscise si de parochulu si de Judele procesualu respectivu, cari tote se voru substerne la subsemnatulu Capitulu metropolitanu pre terminulu supra-semnatu. Dintre concurenti, consangeni piului Fundatoru voru avé preferintia.

Capitululu metrop. gr. cat. de Alb'a-Jul'i'a si Fagarasiu.

Pntru 2 stipendie de cate 52 fl. 50 cr. v. a. din Fundatiunea fericitului Episcopu Joanu Bobb usuate unulu de catra Atanasiu Bolog'a absolutu gim-

nasistu si altulu de catra Nicolau Todoranu gimnasistu de a VI-a Clase dechiarate de vacante din cauza, că nu s'au legitimatu despre progresulu facutu in studie in decursulu anului scol. 188³/₄. se escrie concursu cu terminu pana in 15 *Septembre a. c. st. nou.*

Doritorii de a obtiené ver' unulu din aceste stipendie, au de asi instruí cererile loru concursuali cu recerutele testimonie scolastice, atestate de botezu, precumu si cu testimoniu de paupertate subscrisu de antisti'a comunale politica si de parochulu locale, prevediute cu sigilele acestor'a, precum si vidimate de deregatori'a politica concernenta, si pre acele apoi astu-feliu instruite a le substerne subsemnatului consistoriu metropolitanu pana la terminulu susu indicatu.

Dintre concurenti aceli, cari voru dovedí, că se afla in nexu de consanginitate cu piulu Fundatoru, voru avé preferintia.

Consistoriulu metrop. gr. cat. de Alb'a-Jul'i'a si Fagarasiu.

Pentru 2 stipendie din Fundatiunea fericitului Gavriila Vaid'a, unulu de 60 fl. v. a. usuatu de Georgiu Stanciu si altulu de 50 fl. v. a. usuatu de Teodoru Bohetielu ambii gimnasisti absoluti dechiarate de vacante din cauza, că nu s'au legitimatu despre progresulu facutu in anulu scolast. 188³/₄.

Celi, cari voru dorí a obtiené unulu din acestea stipendie, au de asi instruí cererile loru concursuali: cu testimoniu scolasticu, carte de botezu si cu atestatu de paupertate datu de antisti'a comunale politica, subscrisu si de catra parochulu locale si de catra Judele procesuale concernente si prevediutu si cu sigilele oficiose, si pre acele pana in 15 *Septembre a. c. st. nou* a le substerne subsemnatului consistoriu metropolitanu.

Dintre concurenti voru avé preferintia consangeniei piului Fundatoru.

Consistoriulu metropolit. gr. cat. de Alb'a-Jul'i'a si Fagarasiu.

Pentru 3 stipendie din Fundatiunea fericitului Constantinu Alutanu fostu Canonicu metropolitanu in Blasiu, doue de cate 60 fl. v. a. usuate de Aureliu Anc'a si Joanu Nicora, si unulu de 40 fl. v. a. usuatu de Gavrilu Carsiai toti trei acum gimnasisti absoluti si dechiarate de vacante, se escrie concursu pana in 15 *Septembre a. c. st. n.*

Doritorii de a obtiené unulu din aceste stipendie au de asi instruí cererile loru concursuali cu testimoniu scolasticu, cu atestatu de botezu si cu atestatu de paupertate datu de Antisti'a politica comunale, subscrisu de parochulu concernente de Judele procesualu respectivu si intaritu cu sigilele oficiose, si pre acele pana la terminulu supra-indicatu a le substerne subsemnatului consistoriu metropolitanu. Consangeniei piului Fundatoru voru avé preferintia.

Blasiu in 12 Augustu 1884.

Consistoriulu metropolit. gr. cat. de Alb'a-Jul'i'a si Fagarasiu.